

Innovative Finance Inclusion

קובץ מערכי שיעור בנושאי:
כלכלה-חברה-סביבה

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Project number 619453-EPP-1-2020-1-IL-EPPKA2-CBHE-JP

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

תוכן עניינים

3	1 אג"ח חברתי
5	2 הטיפולוגיה של מיזמים עסקיים-חברתיים
7	3 שיווק מסרים אודות קיימות
9	4 מדיניות מוניטארית ברת-קיימא
11	5 שוק הפחמן - תשלום על שירותי אקו-סיסטם
12	6 יזמות
13	7 השפעות חיצוניות - Externalities
18	8 שיווק
19	9 זכויות אדם

1 אג"ח חברתי - SIBS - Social Impact Bonds

מוסד שותף: המכללה האקדמית ת"א-יפו

שם: ד"ר רחל אזוראל כאליפא

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון / שני

מערך השיעור ניתן לשימוש בקורסים להשקעות, שם ניתן להשוות בין אג"ח חברתי לבין אפיקים אחרים של השקעה פיננסית. ניתן ללמד את המערך גם כחלק מקורס בנושאים חברתיים, העוסק בנושא של מימון פתרונות לאתגרים חברתיים. בנוסף לכך, ניתן ללמד את מערך השיעור כחלק מקורס מקבלי החלטות, במטרה לסייע בגיבוש אסטרטגיות מימון.

מטרה מרכזית: להציג כלי חדשני למימון פתרונות לאתגרים חברתיים - האג"ח החברתי.

יעדי השיעור:

- מתן ידע אודות אג"ח חברתי ושלבי הפיתוח של כלי זה.
- חשיפת הסטודנטים. ות להיקף התופעה מסביב לעולם, כולל בישראל.
- להקנות לסטודנטים. ות יכולת לזהות בעיות חברתיות שניתן לממן את פתרונן באמצעות אג"ח חברתי, לצד יכולת לנתח את שלבי הפיתוח.

רקע מקוצר אודות הנושא

ניתן להגדיר אג"ח חברתי בתור 'חוזה עם המגזר הציבורי או גוף ממשל, במסגרתו גוף זה משלם עבור תוצאות חברתיות טובות יותר בתחומים מסוימים. הגוף הממשלתי מעביר למשקיעים חלק מהסיכון שנגזר מהמהלך". מכון ברוקינג ערך מחקר גדול על אג"ח חברתי והגדיר כלי זה בתור "מנגנון הרווחים את ההון הפרטי עבור שירותים חברתיים, ומעודד השגת תוצאות באמצעות ביצוע תשלומי החזר המותנים בהצלחה".

האג"ח החברתי הראשון - the Peterborough One Service SIB - פותח בבריטניה בשנת 2007. הוא נועד להפחית עבריינות חוזרת בקרב אסירים בבתי הסוהר של פיטרבורו לאורך תקופה של 5 שנים. האג"ח יושם ביחס לשלוש קבוצות של אסירים, שריצו תקופות מאסר של פחות מ-12 חודשים. קהל יעד זה היה ידוע בשיעורי הפשיעה הגבוהים שלו, בהשוואה לאסירים שנדונו לתקופות מאסר ממושכות יותר (מעל שנה). קהל יעד זה גם לא קיבל שירותי פיקוח סוציאלי לאחר שחרורם ממאסר. במובן זה, האג"ח החברתי תמך בשירות חדש.

מאז, אג"ח חברתי החל להתפתח מסביב לעולם, ובמיוחד במדינות OECD. מידע מדו"ח Social Impact Bonds: State of Play & Lessons Learnt, שפורסם בעקבות כנס שנערך בפריז באפריל 2015, הצביע על כך שבערך 43 אג"ח חברתיות הושקו בתקופה זו, ועוד 30 היו בשלבי פיתוח. מיזמים אלו יושמו בהתלהבות במדינות בהן חלקים משמעותיים ממדיניות הרווחה עברו הפרטה - כדוגמת בריטניה, ארה"ב ואוסטרליה. מאידך, מדינות

שמנהלות אתוס הנשען יותר על השירות הציבורי (ללא הפרטה רחבה של שירותי רווחה), כדוגמת מדינות אירופה וקנדה, נטו לפתח וליישם פחות מהלכים עם אג"ח חברתי.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
- מצגת פאורפוינט - מקרה בוחן	75 דקות	חשיפה לכלי חדשני למימון פתרון לבעיות חברתיות	מבוא (מוטיבציה)
- מקרה בוחן - מידע מהאינטרנט	75 דקות	- ניתוח מקרה הבוחן - כתיבת הצעה לפיתוח אג"ח חברתי שנועד לפתור בעיה חברתית (ניתן לבצע כמטלת שיעורי בית)	מטלה
		- הקניית ידע אודות אג"ח חברתי ושלבי הפיתוח של כלי זה - חשיפת הסטודנטים. ו. להיקף התופעה בעולם, כולל בישראל - הקניית מיומנויות לסטודנטים. ו. לשם זיהוי בעיות חברתיות אשר את פתרון ניתן לממן באמצעות אג"ח חברתי, והקניית היכולת לנתח את שלבי הפיתוח	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
1	- מהו אג"ח חברתי - אג"ח חברתי מסביב לעולם - ארגון SFI - Social Finance Israel	שאלות אינטראקטיביות: בחינת ידע קודם של הסטודנטים. ו. בנושא	מצגת PPT	45 דקות
2	אג"ח חברתי בישראל	דיון אודות הבעיות החברתיות בישראל	סרטוני וידיאו	30 דקות
3	מקרה בוחן של אג"ח חברתי	קראו ונתחו את מקרה הבוחן	מקרה בוחן	65 דקות
4	סיכום על גבי הלוח בכיתה	קחו חלק בכתיבת סיכום משותף	לוח	10 דקות

2 הטיפולוגיה של מיזמים עסקיים-חברתיים – 4 מודלים מרכזיים.

מוסד שותף: מכללת סמינר הקיבוצים לחינוך, טכנולוגיה ואמנויות

שם: גב' מילנה יערי

קהל יעד: תלמידי קורסים בנושאי כלכלת אימפקט / כלכלה בר-קיימא, או יזמים ומנהלים של ארגונים השואפים לפתח עסק חברתי או מיזם אימפקט

מטרה מרכזית: חשפה והיכרות עם מודלים ארגוניים ועסקיים של מיזמים עסקיים-חברתיים

יעדי השיעור: במחקר אשר ניתח מאות מחקרים קודמים בתחום מיזמי העסקים-החברתיים, נמצאה טיפולוגיה ובה 4 מודלים מרכזיים (Saebi et al., 2019). לטיפולוגיה זו יש הצטלבות של שני ממדים - המשימה הכלכלית והמשימה החברתית של המיזם. בממד הכלכלי, קיימת הפרדה בין מיזמים 'אינטגרטיביים' (בהם המוטבים הם לקוחות משלמים), לבין מיזמים 'נפרדים' (בהם הכנסות עסקיות מסבסדות את המשימה החברתית). בממד החברתי, קיימת הפרדה בין מודל 'עם מוטבים' (המוטבים הם חלק מיצירת הערך), לבין מודל 'עבור מוטבים' (המוטבים הם הנמען היחיד של הערך שנוצר במיזם).

היכרות עם מודלים אלו ועם מגוון מקרי בוחן בנושא, מרחיבה את נקודת המבט ביחס לאפשרויות שונות בתחום זה.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
	5-10 דקות	שאלה המעוררת סקרנות ודין אודות מודלים ודוגמאות שהסטודנטים. ות מכירים בתחום של יזמות עסקית-חברתית	מבוא (מוטיבציה)
		הפעילות בכיתה תסייע למדוד את השגת יעדי השיעור	מטלה
		בסיום השיעור, המשתתפים יכירו ויבינו מודלים ארגוניים שונים, ויהיו מסוגלים לנתח מקרי בוחן תוך שימוש בטיפולוגיה	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
1	יש להציג את יעדי השיעור ואת תכנית השיעור			3 דקות
2	יש לשאול את המשתתפים איזה מודלים ודוגמאות הם מכירים בתחום של יזמות עסקית-חברתית. האם ישנם עקרונות או מודלים שהם לדעתם הנפוצים ביותר?	הסטודנטים.ות חולקים את הידע, הניסיון, והניתוחים שלהם	לוח	10-15 דקות
3	יש להתייחס לתשובות הסטודנטים.ות ואז להציג את הטיפולוגיה ודוגמאות של מודלים, בהקשר הישראלי			25 דקות
4	יש לחלק את הכיתה לקבוצות עבודה קטנות של ארבעה סטודנטים.ות כ"א, ולבקש מהקבוצות להשלים טיפולוגיה עם דוגמאות מהידע שלהם, עבור כל מודל	קבוצות עבודה יעבדו על המשימה, תוך הצגת תוצאות משותפות בכיתה	מצגת משותפת עם הטיפולוגיות	25-30 דקות
סיכום / סיום	- ניתוח מקיף של כל המצגות - גיבוש תובנות חדשות - סיכום הרעיונות המרכזיים בשיעור			15 דקות

3 שיווק מסרים אודות קיימות

מוסד שותף: המכללה האקדמית ספיר

שם: ד"ר עמית מרנץ גל

קהל יעד: סטודנטים בשנה ב' לתואר ראשון, הלומדים שיווק טכנולוגי בקורס 'מדברים עסקים'

מטרה מרכזית: שימוש במודל AIDA בשיווק, בכדי לזהות ולנתח מודעות / פוסטים של שיווק דיגיטלי המשתמשים במסרים אודות קיימות

יעדי השיעור: הקניית יכולת להשתמש במודל AIDA בפועל, ולזהות את הערך השיווקי של שילוב מסרים אודות קיימות

רקע מקוצר אודות הנושא

מודל AIDA בשיווק משמש על מנת למפות את ארבעת השלבים שעובר לקוח, לפני ביצוע רכישה (תשומת לב, עניין, רצון, ופעולה). משווקים עושים שימוש במודל AIDA בכדי לייצר קמפיינים אפקטיביים, פוסטים ופרסומות. בשנים האחרונות, יש עליה במסרים השיווקיים המדגישים היבטי קיימות של מוצר או שירות מסוים. מעניין להשתמש במודל AIDA ולנתח מקרים כאלו, על מנת להעריך את הערך שהמסרים בנושא הקיימות נושאים בחובם עבור הצרכנים, ובכדי לאמוד כיצד מסרים אלו יכולים להשפיע על החלטתם של הצרכנים לרכוש מוצר או שירות נתון.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
חיפוש מקוון	20 דקות	הסטודנטים. ות מחולקים לקבוצות ומתבקשים לחפש קמפיין שיווקי / פרסומת העושה שימוש במסר בנושא קיימות	מבוא (מוטיבציה)
רובריקת הערכה	-	הערכת עמיתים	מטלה
-	-	1. הגדרת המונח 'קיימות' והסוגים / הביטויים השונים שלו. 2. הבנת ארבעת השלבים של מודל AIDA בשיווק. 3. יישום מודל AIDA בפועל. 4. בחינת הערך של קמפיין שיווקי העושה שימוש במסר אודות קיימות.	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה (כיצד הן קשורות ל-KSH)	פעילויות הלמידה (כיצד הן קשורות ל-KSH)	משאבים	זמן (דקות)
1	המנחה מציג את הפעילות: הסטודנטים. ות מחולקים לקבוצות ומתבקשים לבצע חיפוש מקוון אחר קמפיין שיווקי / פרסומת שעושים שימוש במסר אודות קיימות	חיפוש מקוון עצמאי, עבודה קבוצתית, ודיון אורגני אודות המונח קיימות	חיפוש מקוון	20 דקות
2	המנחה מציג את המונח 'קיימות' + הגדרות	הסטודנטים. ות מוזמנים לבחון ולדון בסוגים שונים של קיימות (סביבתית, חברתית וכו')	פרזנטציה שמבצע המנחה	20 דקות
3	המנחה מציג את מודל AIDA + דוגמאות		פרזנטציה שמבצע המנחה	30 דקות
4	המנחה מספק הנחיות לעבודה הקבוצתית ולניתוח הקמפיין / פרסומת שהקבוצה בחרה, תוך שימוש במודל AIDA ובתפקיד שהקיימות ממלאת בפרסומת. המנחה מספק רובריקת הערכה עבור ביקורת העמיתים	עבודה קבוצתית: ניתוח הקמפיין / פרסומת הנבחרת, לפי מודל AIDA - והכנה להצגת הניתוח מול הכיתה	רובריקת הערכה	30 דקות
5	-	הצגות קבוצתיות של המצגות + משוב עמיתים (כל קבוצה מקבלת משוב מקבוצה אחת אחרת)	תוצרי הסטודנטים. ות. רובריקת הערכה	30 דקות
סיכום / סיום	המנחה מסכם ומוביל דיון כיתתי אודות שימוש במודל AIDA בפועל, ואודות הערך של שילוב מסרים בנושא קיימות (בקמפיינים שיווקיים).	דיון כיתתי פעיל	תוצרי הסטודנטים. ות	20 דקות

4 מדיניות מוניטארית ברת-קיימא

מוסד שותף: האוניברסיטה של דאוסטו (בילבאו, ספרד) - University of Deusto

שם: ד"ר מייק לאריאנה (Mikel Larreina)

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון או שני במנהל עסקים

מטרה מרכזית: למידה אודות כלכלה ברת-קיימא המתחשבת בהיבטי ESG

יעדי השיעור: היכרות ולמידת הגישות השונות של בנקים מרכזיים מהעולם ביחס לקיימות בכלל - ובפרט למידה כיצד הבנק האירופאי המרכזי (ECB) מתייחס לנושא הקיימות וכיצד הבנק המרכזי בארה"ב (ה-Federal Reserve) בוחן כיצד נושא הקיימות נדרש להתכתב עם ענפים אחרים של הממשל.

במונחים של הקניית ידע, מיומנויות והרגלים (ימ"ה) - הסטודנטים. ות צריכים:

א. להכיר את הגישות השונות של בנקים מרכזיים ביחס למצב החירום הסביבתי

ב. לדעת כיצד לפרש נכונה ולהבין מה נגידי בנקים מרכזיים אומרים (ולא אומרים) בנאומים ובהצהרות שלהם, ביחס לנושא הקיימות

שימו לב לכך שהסטודנטים. ות נדרשים לעקוב באופן שוטף אחר מה שמוסדות פיננסיים רלוונטיים מצהירים ומיישמים (במיוחד בתחומים שהם דינאמיים). הסטודנטים. ות נדרשים גם להחזיק בהשקפה ביקורתית על מנת להימנע מהטעויות של Greenwashing (שימוש בטיעון שהוא לכאורה בעד איכות הסביבה, או נקיטת עשייה סמלית בנושא - תוך הסבה מקבילה של נזק רב לסביבה, בפועל).

רקע מקוצר אודות הנושא

מאז שנת 2015, בנקים מרכזיים היו מעורבים (ברמות שונות) בקידום יעדים ברי-קיימא, וכללו (היכן שנקבע שהדבר נחוץ) היבטי קיימות במסגרת המדיניות שלהם.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
לינק מאתר ה-BIS - הבנק להסדרי סליקה בינלאומיים	כל סרטון - בין 60-90 דקות	צפו באחד מסרטוני הוידאו מוועידת הברבור הירוק 2021, ובעוד סרטון מאתה הוועידה ב-2022.	מבוא (מוטיבציה)
-	-	הכינו מצגת פאוורפוינט המסכמת את מחשבותיכם בנושא. חלק מהקבוצות יציגו את המצגת שלהם בכיתה.	מטלה
-	-	הבנה כיצד קיימות משולבת (או לא) בתוך מסגרת המדיניות המוניטארית.	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
1	הזכירו לסטודנטים.ות את מסגרות המדיניות המוניטארית של בנקים מרכזיים (כפי שכבר נלמד לפני כן)	קראו את המסמך הרלוונטי אודות בנקים מרכזיים	ספר והערות המרצה	60 דקות
2	הציגו את מקרה הבוחן	האזינו להסבר על מקרה הבוחן	מצגת בע"פ	15 דקות
3	-	צפו בסרטוני הוידאו		2 שעות
4	השיבו לשאלות פרטניות של סטודנטים.ות	ערכו דיון קבוצתי והכינו מצגת בנושא		2-4 שעות
5	בדקו את המצגות שהכינו הסטודנטים.ות	חלק מהקבוצות יציגו את המצגת שלהם בכיתה		1 שעה
סיכום / סיום	דונו בממצאים העיקריים			20 דקות

5 שוק הפחמן - תשלום על שירותי אקו-סיסטם

מוסד שותף: מכללת תל-חי

שם: ד"ר דפנה דיסני

קהל יעד: סטודנטים

מטרה מרכזית: חשיפה לכלי פיננסי שנועד לכמת את הערך של טבע, וחשיפה לחשיבות של שירותי אקו-סיסטם

רקע מקוצר אודות הנושא

שוקי פחמן מייצגים סוג מיוחד של מנגנון פיננסי, הכולל תשלומים בגין שירותי אקו-סיסטם (קיבוע פחמן - Carbon sequestration). שוק הפחמן הולך ומאומץ בתור מנגנון לחשיפת הערך של קיבוע פחמן (carbon sequestration), ושל העלות החברתית של שינויי האקלים - המועצמים בגלל פליטות פחמן. הרציונל המוביל את המנגנון הזה הוא שמנגנונים פיננסיים עשויים למלא תפקיד חשוב בהקצאת משאבי טבע, ועשויים להניע שינויים התנהגותיים, לקראת מעבר לכלכלה יותר ברת-קיימא.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
-	-	חשפו את הערך של מערכות אקוסיסטם	מבוא (מוטיבציה)
-	-	איסוף מידע על שוקי פחמן	מטלה
-	-	כיצד פועל שוק הפחמן?	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
1	מבוא - מהם שירותי אקו-סיסטם, ומדוע עלינו לאמוד אותם מבחינה פיננסית?	דוגמאות לשירותי אקו-סיסטם המוערכים בחסר, ועלויות חברתיות הנגזרות מאובדן של אקו-סיסטמים		20 דקות
2	פתרון - שוקי פחמן. מהו השוק הזה?	דוגמאות של שוקי פחמן		30 דקות
3	מנגנונים - כיצד הוא (שוק הפחמן) פועל? היקפי אימוץ	ללא		45 דקות
4	פוטנציאל צמיחה של השוק	מפו חסמים לפיתוח		30 דקות
סיום	סיכום	רפלקציות - דיון על הנושא		10 דקות

6 יזמות

מוסד שותף: מכללת תל-חי ואוניברסיטת פאדובה (איטליה)

שם: ד"ר שרון סורוקר, גב' איזבלה פצ'יאנו

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון, לסטודנטים לתואר שני במנהל עסקים

מטרה מרכזית: יזמות חדשנית, מודלים פיננסיים והזדמנויות פיננסיות

יעדי השיעור: היכרות עם מונחים שיווקיים, יעדי ה-SDG של האו"ם, ועידוד רעיונות יצירתיים

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
- סרטון ביוטיוב - מקרה בוחן	יש להשלים את המשימה לפני השיעור. זמן מוערך: 20 דקות.	צפו בסרטון יוטיוב אודות היתרונות של פאנלים סולאריים ואודות ההיבטים השליליים של דלק מאובנים. קראו את מקרה הבוחן.	מבוא (מוטיבציה)
סטודנטים.ות עמיתים	5 דקות	הערכת-עמיתים בעילום שם, המבוססת על רשימת מדדים שניתן להכין דרך אתר Survey-Monkey. יש להעריך גם את רמת היצירתיות של הרעיונות.	מטלה
-	10 דקות	- מודעות לאתגרים סביבתיים. - כיצד לשווק פאנלים סולאריים.	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

זמן (דקות)	משאבים	פעילויות הלמידה	פעילויות המנחה	שלבי השיעור
5 דקות	מקרה בוחן אודות פאנלים סולאריים	לדון ולסכם	ידע	1 - מבוא
15 דקות	-	להבין את אתגרי הליבה של העולם	יכולת ניתוח והבניית הדיון	2 - אתגר ודיון
20 דקות	סיעור מוחות	סיעור מוחות בנושא - רעיונות ופתרונות	להנחות את השיח	3 - עבודה קבוצתית
20 דקות	מצגות Powerpoint	הצגת פתרונות אפשריים	להעריך את הפתרונות ולהעיר	4 - הצגת הפתרונות
5 דקות	אתר Survey monkey (מדדי הערכת הפתרונות)	הקשבה	להנחות	5 - משוב כיתתי
5 דקות	-	-	רפלקציה ודיון	סיכום

7 השפעות חיצוניות - Externalities

מוסד שותף: המכללה האקדמית ת"א יפו

שם: ד"ר שרית כתב הרץ

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון בכלכלה - שיעור של 3 שעות אקדמיות (135 דקות)

מטרה מרכזית: פתרונות להשפעות חיצוניות - כלי מדיניות

יעדי השיעור: זיהוי השפעות חיצוניות חיוביות ושליליות, ויכולת להעריך את הטרייד-אוף והמגבלות של פתרונות מדיניות שונים להשפעות חיצוניות

רקע מקוצר אודות הנושא

השפעות חיצוניות הן ההשפעות של טרנזקציה כלכלית שאינן באות לידי ביטוי במחירי השוק, ועשויות להועיל (השפעות חיצוניות חיוביות) או להזיק (השפעות חיצוניות שליליות) לצד ג'. לדוגמה, השפעה חיצונית חיובית תתרחש כאשר חקלאי נוטע עצים המספקים צל ומפחיתים את הטמפרטורות בעיירה סמוכה. מנגד, השפעה חיצונית שלילית תתרחש כאשר זיהום שנוצר על ידי מפעל ומשפיע על בריאותם של התושבים המתגוררים בסמוך. אפקטים אלו עשויים להשפיע על היעילות של שווקים ולהוביל לייצור יתר או ייצור-חסר, או אפילו לצריכת חסר או צריכה עודפת של טובין ושירותים. כתוצאה מכך, השפעות חיצוניות עשויות לטמון בחובן השלכות משמעותיות על הקצאת משאבים ועל הרווחה של החברה. בכלכלה, השפעות חיצוניות הן סוג של כשל שוק, וקובעי המדיניות משתמשים במגוון כלי מדיניות, כגון מסים, סובסידיות, רגולציות, או גישות מבוססות-שוק, על מנת להתייחס להשפעות החיצוניות ולהשיג הקצאת משאבים יותר יעילה והוגנת.

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	מבוא (מוטיבציה)
<p>כשלי שוק, מסים וסובסידיות: מתוך Crash Course Economics #21</p> <p>וגם:</p> <p>יוסי מעלם, תורת המחירים – תחרות לא משוכללת ושיווי משקל כללי, אקדמון, ירושלים, 2001. פרק 11.</p> <p>Varian. Hal R., Intermediate Microeconomics: A Modern Approach, Ninth Edition, Norton and Company.</p>	20 דקות	<p>כיצד השפעות חיצוניות משפיעות על יעילות השוק? רלוונטיות לנושאים מהעולם האמיתי: השפעות חיצוניות הן עניין נפוץ בעולם האמיתי, בעודן משפיעות על מגוון רחב של תעשיות. השפעות חיצוניות הן כשל שוק, וניתוח שלהן מצריך מהסטודנטים. ות לחשוב באופן ביקורתי על תוצאות השוק ולשקול את ההשפעות הפוטנציאליות של עסקאות בשוק, מעבר רק למחיר של מוצר או שירות. הבנת השפעות חיצוניות (של צרכנות ושל ייצור) מסייעת לסטודנטים. ות לזהות את הגורמים ואת ההשלכות של נושאים מהעולם האמיתי, וגם - בתור כלכלנים לעתיד - להיות מסוגלים להתאים למצב את המדיניות ההולמת.</p> <p>המנחה ייתן 2 דוגמאות של השפעות חיצוניות שליליות, ושתי דוגמאות של השפעות חיצוניות חיוביות - ויבקש מהסטודנטים. ות להציע מדיניות פוטנציאלית. למשל:</p> <p>השפעות חיצוניות שליליות:</p>	

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
		<p>- זיהום ממפעלים: הממשלה יכולה לטפל בכך באמצעות יישום ואכיפה של תקנות לבקרת זיהום, כגון קביעת מגבלות על כמות המזהמים שניתן לשחרר לאוויר או למים.</p> <p>- צפיפות תחבורתית: ממשלות יכולות לטפל בעניין זה באמצעות השקעה במערכות תחבורה ציבורית, יישום מנגנוני תמחור נסועה בכבישים או תמחור צפיפות, במטרה להפחית את כמות הרכבים הנעים בכביש עם נהג בלבד (ללא נוסעים)</p> <p>השפעות חיצוניות חיוביות:</p> <p>- חינוך: ממשלות יכולות להתייחס לנושא באמצעות השקעה בחינוך, חלוקת סובסידיות או מענקים במטרה להפוך את החינוך ליותר בר-השגה ומונגש לפלח גדול יותר מהאוכלוסייה.</p> <p>- מחקר ופיתוח: ממשלות יכולות להתייחס לנושא באמצעות הנגשת מימון למחקר ופיתוח דרך מענקים, סובסידיות או תמריצי מס.</p> <p>- חיסונים: כאשר כמות גדולה של פרטים מתוך אוכלוסייה מסוימת הם מחוסנים נגד מחלה, נוצרת חסינות עדר, המצמצמת את התפשטות המחלה ומגינה על הפרטים שאין ביכולתם להתחסן, כגון פעוטות או בעלי מערכת חיסונית מוחלשת. הדבר מוביל לצמצום מספר מקרי המחלה, ומועיל לכלל חברי הקהילה - ולא רק למי שהתחסן.</p>	
<p>פרויקט קבוצתי: תנו לסטודנטים.ות משימה של פרויקט קבוצתי במסגרתו הסטודנטים.ות יעבדו יחד בכדי לנתח מקרה פרטני של השפעה חיצונית, ולאחר מכן יציגו בפני הכיתה את ממצאיהם ואת המלצות המדיניות שלהם.</p> <p>או: דיון כיתתי בפורמט דיבייט: ארגנו דיון כיתתי במסגרתו הסטודנטים.ות יטענו בעד ונגד פתרונות מדיניות שונים הנוגעים להשפעה חיצונית מסוימת</p>	<p>45 דקות - עבדו בקבוצות והציגו ממצאים לפני כל הכיתה</p>	<p>פרויקט קבוצתי או דיון כיתתי בפורמט דיבייט</p>	<p>מטלה</p>
<p>ספר: Pindyck Robert S. and Rubinfeld Daniel L., "Microeconomics", Pearson.</p>	<p>70 דקות</p>	<p>1. להבין מהן השפעות חיצוניות 2. להבין כיצד השפעות חיצוניות משפיעות על יעילות השווקים והקצאת משאבים 3. להיות מסוגלים לזהות ולנתח השפעות חיצוניות חיוביות ושליליות, בתרחישים מהעולם האמיתי</p>	<p>יעדי הלמידה</p>

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
Hal R. Varian, "Intermediate Microeconomics – A Modern Approach", Ninth Edition, Norton and .Company Externalities: “ Introduction” by Khan Academy		4. להתוודע לסוגי פתרונות מדיניות שונים, שנועדו להתמודד עם השפעות חיצוניות - כולל התערבות ממשלתית, וגישות מבוססות שוק 5. להיות מסוגלים להעריך את הטרייד-אוף ואת המגבלות של פתרונות מדיניות שונים העוסקים בהשפעות חיצוניות	

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
1	מצגת של המנחה, וסרטון וידיאו אודות הנושא	מלאו ענן מילים (קונטקסטואלי) בנושא יעילות כלכלית	לינק	20 דקות
2	מצגת של המנחה	תרגול בקבוצות: כל קבוצה תמצא 2 השפעות חיוביות חיוביות, ושתי השפעות חיוביות שליליות	אינטרנט	15 דקות
3	<p>הצגת 4 פתרונות מהותיים:</p> <p>1. יישום מסיים, סובסידיות או תקנות רגולציה המציבים בקנה אחד עלויות ותועלות חברתיות, עם עלויות ותועלות פרטיות.</p> <p>2. גישות מבוססות שוק: כגון מערכות Cap and trade (הגבלה ומסחר), מאפשרות יצירת זכויות קניין, ויצירת שוק לזיהום. הדבר מתמרץ חברות להפחית את שיעורי הזיהום שלהן, ומעודד חדשנות בטכנולוגיות 'נקיות' (למען איכות הסביבה)</p> <p>3. חוק קואס וזכויות קניין: הקצאת זכויות קניין יכולה לסייע 'להכליל פנימה' השפעות חיוביות. לדוגמה, אם נותנים לפרטים זכות לאוויר נקי, הדבר עשוי לתמרץ גורמים מזהמים להפחית את הפליטות שלהם.</p> <p>4. חינוך ומידע: הנגשת חינוך ומידע אודות ההשלכות של השפעות חיוביות, עשוי להוביל לשינוי בהתנהגות הצרכנית ובביקוש למוצרים ושירותים המיוצרים באופן יותר אחראי מבחינה סביבתית.</p>		<p>Hal R. Varian, "Intermediate Microeconomics – A Modern Approach", Ninth Edition, Norton and Company.</p> <p>יוסי מעלם, תורת המחרים – תחרות לא משוכללת ושיווי משקל כללי, אקדמון, ירושלים, 2001. פרק 11.</p>	45 דקות
4	המנחה יסביר את המשימה, יעבור בין הקבוצות ויעניק משוב לכל צוות - אחרי שהצוות הציג את עבודתו מול כל הכיתה.	<p>פרויקט קבוצתי: הטילו פרויקט קבוצתי במסגרתו הסטודנטים ות עובדים ביחד על מנת לנתח מקרה ספציפי של השפעה חיובית, תוך הצגת הממצאים שלהם והמלצות המדיניות בפני כל הכיתה.</p> <p>דיבייט כיתתי: ארגנו דיון כיתתי במתכונת דיבייט, במסגרתו לתמידים יטענו בעד ונגד פתרונות מדיניות</p>		45 דקות

שלב השיעור	פעילויות המנחה	פעילויות הלמידה	משאבים	זמן (דקות)
		שונים הנוגעים להשפעה חיצונית פרטנית.		
סיכום	הצגה	מלאו ענן מילים: כיצד השיעור תרם להבנתכם ולאופן ההשקפה שלכם ביחס למציאות הכלכלית		10 דקות

8 שיווק

מוסד שותף: מכללת תל-חי ואוניברסיטת פאדובה (איטליה)

שם: ד"ר שרון סרוקר, גב' איזבלה פצ'יאנו

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון, או סטודנטים לתואר שני במנהל עסקים

מטרה מרכזית: שיווק חדשני של מודלים והזדמנויות פיננסיות

יעדי השיעור: היכרות עם מונחים שיווקיים, יעדי ה-SDG של האו"ם, ועידוד רעיונות יצירתיים

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
- סרטון ביוטיוב - מקרה בוחן	יש להשלים את המשימה לפני השיעור. זמן מוערך: 20 דקות.	צפו בסרטון יוטיוב אודות היתרונות של פאנלים סולאריים ואודות ההיבטים השליליים של דלק מאובנים. קראו את מקרה הבוחן.	מבוא (מוטיבציה)
סטודנטים.ות עמיתים	5 דקות	הערכת-עמיתים בעילום שם, המבוססת על רשימת מדדים שניתן להכין דרך אתר Survey-Monkey. יש להעריך גם את רמת היצירתיות של הרעיונות.	מטלה
-	10 דקות	- מודעות לאתגרים סביבתיים. - כיצד לשווק פאנלים סולאריים.	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

זמן (דקות)	משאבים	פעילויות הלמידה	פעילויות המנחה	שלבי השיעור
5 דקות	מקרה בוחן אודות פאנלים סולאריים	לדון ולסכם	ידע	1 - מבוא
15 דקות	-	להבין את אתגרי הליבה של העולם	יכולת ניתוח והבניית הדיון	2 - אתגר ודיון
20 דקות	סיעור מוחות	סיעור מוחות בנושא - רעיונות ופתרונות	להנחות את השיח	3 - עבודה קבוצתית
20 דקות	מצגות Powerpoint	הצגת פתרונות אפשריים	להעריך את הפתרונות ולהעיר	4 - הצגת הפתרונות
5 דקות	אתר Survey monkey (מדדי הערכת הפתרונות)	הצבעות של הסטודנטים.ות (הערכת עמיתים) - בהתבסס על 1-5 קריטריונים / מדדים (לדוגמה: 1 - עד כמה הרעיון ישים? 2- עד כמה הרעיון יצירתי? 3- עלויות? וכו')	להנחות	5 - משוב כיתתי
5 דקות	-	-	רפלקציה ודיון	סיכום

9 זכויות אדם

מוסד שותף: מכללת תל-חי ואוניברסיטת פאדובה (איטליה)

שם: ד"ר שרון סרוקר, גב' איזבלה פצ'יאנו

קהל יעד: סטודנטים לתואר ראשון, סטודנטים לתואר שני, וסטודנטים לתואר שני במדעים מדויקים

מטרה מרכזית: רכישת כלים חדשים לתמיכה בזכויות האדם והגנה על הסביבה

יעדי השיעור: ליישום הלכה למעשה את יעדי ה-SDG של האו"ם, ולקדם הנגשה אנרגטית

מבנה השיעור

משאבים	זמן	תכנית השיעור	
- סרטון ביוטיוב - מקרה בוחן	יש להשלים את המשימה לפני השיעור. זמן מוערך: 20 דקות.	צפו בסרטון יוטיוב אודות היתרונות של פאנלים סולאריים ואודות ההיבטים השליליים של דלק מאובנים. קראו את מקרה הבוחן.	מבוא (מוטיבציה)
סטודנטים.ות עמיתים	5 דקות	הערכת-עמיתים בעילום שם, המבוססת על רשימת מדדים שניתן להכין דרך אתר Survey-Monkey. יש להעריך גם את רמת היצירתיות של הרעיונות.	מטלה
-	10 דקות	- מודעות לאתגרים סביבתיים. - כיצד לשווק פאנלים סולאריים.	יעדי הלמידה

מערך השיעור (בהתייחס להקניית ידע, מיומנויות והרגלים)

זמן (דקות)	משאבים	פעילויות הלמידה	פעילויות המנחה	שלבי השיעור
5 דקות	מקרה בוחן אודות פאנלים סולאריים	לדון ולסכם	ידע	1 - מבוא
15 דקות	-	להבין את אתגרי הליבה של העולם	יכולת ניתוח והבניית הדין	2 - אתגר ודין
20 דקות	סיעור מוחות	סיעור מוחות בנושא - רעיונות ופתרונות	להנחות את השיח	3 - עבודה קבוצתית
20 דקות	מצגות Powerpoint	הצגת פתרונות אפשריים	להעריך את הפתרונות ולהעיר	4 - הצגת הפתרונות
5 דקות	אתר Survey monkey (מדדי הערכת הפתרונות)	הקשבה	להנחות	5 - משוב כיתתי
5 דקות	-	-	לסגור את הדין ולסכם	סיכום / סיום

Innovative Finance Inclusion

קובץ מערכי שיעור בנושאי:
כלכלה-חברה-סביבה

Erasmus+ CBHE Project 619453
Innovative Finance Inclusion in
Academia and Field

<https://www.ifi.mta.ac.il/>

ifi.erasmus@mta.ac.il

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

